

4/2/84

ELLLENGUATGE

En vénen tres

En tractats gramaticals de caràcter elemental es parla únicament, quan és qüestió dels pronoms febles, de la seva funció de substitució dels complements del verb. Hi ha un cas especial, però, en què un d'aquests pronoms, el pronom *en*, pot substituir també el terme que fa de subjecte. És en les oracions del tipus *Ha arribat un parent meu*, a les quals Fabra va dedicar dos paràgrafs molt coneguts i comentats de la seva gramàtica de 1956 (núm. 46 i 72), en què diu que la designació del subjecte d'aquestes oracions, darrera del verb, apareix com una mena de complement d'aquest, i, de fet, en certes ocasions es comporta gramaticalment com a tal, és a dir, pot ésser substituïda pel pronom *en*. Efectivament, en oracions com *Avui n'arribaran quatre*, *En queden quatre*, *N'hi caben més de mil*, *Se'n van presentar molts*, *En neixen pocs*, etc., el terme representat pel pronom *en* és el subjecte del verb.

L'oblit del que acabem d'exposar —la capacitat del pronom *en* per a representar el subjecte gramatical de l'oració— fa que algunes vegades es consideri indegudament pleonàstic l'ús d'aquest pronom, cosa que emmena, és clar, a la seva supressió incorrecta. És el que s'esdevé en una construcció com és ara *Es una oficina de la qual en depenen quatre*, en què hom pot interpretar erròniament que el pronom *en* duplica el terme relatiu *de la qual* i que, per tant, hi ha d'ésser suprimit. Però, en realitat, el pronom *en*, en aquesta construcció, substitueix la part substantiva del subjecte, que podria ésser, per exemple, *quatre tècnics*. És a dir, la construcció precedent és la reducció de *Es una oficina de la qual depenen quatre tècnics*, en què, aleshores sí, el pronom *en* fóra certament pleonàstic.

Com es diu clarament, però, en l'explicació transcrita de Fabra, cal que el subjecte vagi darrera del verb perquè, en certs casos, la seva designació pugui ésser substituïda pel pronom *en*, fet que moltes vegades s'oblida i emmena a construccions errònies com la que acabem de llegir en una publicació erudita: *...obtenir la seguretat que cap no ens n'ha passat per malla*. Diríem, certament, *No ens n'ha passat per malla cap*, però cal dir *Cap no ens ha passat per malla*. En frases usals, de la conversa quotidiana, aquest punt es resol espontàniament, sense cap mena de vacil·lació. Tothom diu *Demà en vindran quatre*, però *Quatre vindran demà*.

Albert Jané